

PROMJENE U DRUŠTVU SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU

Bešlić, Valentina

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:124:174211>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-14**

Repository / Repozitorij:

[REFST - Repository of Economics faculty in Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

**SVEUČILIŠTE U SPLITU
EKONOMSKI FAKULTET**

ZAVRŠNI RAD

**PROMJENE U DRUŠTVU SA OGRANIČENOM
ODGOVORNOŠĆU**

Mentor:
dr. sc. Brnabić Ratko

Student:
Valentina Bešlić

Split, srpanj, 2017.

SADRŽAJ:

1. UVOD.....	3
1.1. Problem i predmet istraživanja.....	3
1.2. Cilj rada.....	4
1.3. Metode istraživanja.....	4
1.4. Struktura rada.....	5
2. TEORIJSKI DIO RADA.....	6
2.1. Promjene članova društva.....	6
2.1.1. Način mijenjanja članova.....	6
2.1.2. Ugovor o prijenosu udjela	7
2.1.2.1. Nasljeđivanje poslovnog udjela	9
2.1.2.2. Kupnja udjela kaduciranog člana.....	9
2.1.2.3. Kupnja udjela kojeg drži društvo.....	11
2.1.2.4. Trenutak stjecanja članstva.....	12
2.1.2.5. Pravni položaj starog i novog člana društva.....	16
2.2. Promjene društvenog ugovora.....	18
2.2.1. Uvodni dio.....	18
2.2.2. Prije upisa osnivanja društva u sudski registar.....	19
2.2.3. Poslije upisa osnivanja društva u sudski registar.....	19
2.2.3.1. Općenito.....	19
2.2.3.2. Razlozi mijenjanja društvenog ugovora.....	19
2.2.3.3. Način donošenja i oblik odluke.....	20
2.2.3.4. Sadržaj promjene.....	20
2.2.3.5. Potrebna većina glasova.....	20
2.2.3.6. Upis izmjene u sudski registar i objava.....	21
2.3. Promjene temeljnog kapitala	21
2.3.1. Povećanje temeljnog kapitala.....	21
2.3.1.1. Način povećanja	22
2.3.1.2. Odluka o povećanju temeljnog kapitala.....	22
2.3.1.3. Efektivno povećanje temeljnog kapitala.....	23
2.3.1.4. Nominalno povećanje temeljnog kapitala.....	24
2.3.2. Smanjenje temeljnog kapitala.....	25

2.3.2.1. Uvod.....	25
2.3.2.2. Odluka o smanjenju.....	25
2.3.2.3. Prijava nakane smanjenja.....	26
2.3.2.4. Obavješćavanje vjerovnika	26
2.3.2.5. Prijava za upis smanjenja.....	26
2.4. Promjene oblika (preoblikovanje) društva.....	27
2.4.1. Uvod.....	27
2.4.2. Opća pravila preoblikovanja.....	28
2.4.3. Preoblikovanje u dioničko društvo.....	28
2.4.3.1. Odluka o preoblikovanju.....	28
2.4.3.2. Upis u sudski registar.....	28
2.4.3.3. Prava članova.....	29
2.4.4. Preoblikovanje u javno trgovačko društvo.....	29
2.4.4.1. Odluka o preoblikovanju.....	29
2.4.4.2. Upis u sudski registar.....	29
2.4.4.3. Prava članova koji nisu prihvatili preoblikovanje.....	29
2.4.5. Preoblikovanje u komanditno društvo.....	30
2.5. Statusne promjene.....	30
2.5.1. Općenito o statusnim promjenama.....	30
2.5.2. Pripajanje.....	31
2.5.2.1. Ugovor o pripajanju.....	32
2.5.2.2. Odluka o pripajanju.....	33
2.5.2.3. Upis u sudski registar.....	33
2.5.2.4. Obveze i odgovornosti u svezi s pripajanjem.....	34
2.5.3. Spajanje.....	34
2.5.3.1. Općenito o spajanju.....	34
2.5.3.2. Ugovor o spajanju.....	34
2.5.3.3. Odluka o spajanju.....	35
2.5.3.4. Upis u sudski registar.....	35
2.5.3.5. Obveze i odgovornosti u svezi sa spajanjem.....	35
3. ZAKLJUČAK.....	36
LITERATURA.....	37

1. UVOD:

1.1. Problem i predmet istraživanja

Društvo s ograničenom odgovornošću je društvo kapitala u koje članovi ulažu uloge s kojima učestvuju u unaprijed dogovorenom osnivačkom kapitalu, pa na osnovu toga stječu u društvu članska prava izražena u poslovnim udjelima¹. Nakon što se obave radnje potrebne za osnivanje društvo se upisuje u sudski registar. Upisom u sudski registar preddruštvo postaje društvo s ograničenom odgovornošću čime stječe pravnu osobnost. Za razliku od ostalih društava koja su nastajala kroz dugi niz godina razvijajući se prema potrebama poslovne prakse, društvo s ograničenom odgovornošću rezultat je izravne njemačke zakonodavne intervencije². Društvo se osniva na temelju ugovora kojega sklapaju osnivači. Za društveni ugovor kao pravni posao koji je temelj nastanka društva s ograničenom odgovornošću propisana je posebna forma. ZTD čl. 387. st.1. propisuje da se društveni ugovor sklapa u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi (solemnizira) javni bilježnik. I solemnizirana privatna isprava ima snagu javnobilježničkog akta³. Sklapanje društvenog ugovora odnosno davanje izjave o osnivanju moguće je i preko punomoćnika. Punomoć za sklapanje društvenog ugovora mora biti ovjerena kod javnog bilježnika⁴. Tako strogo propisana forma uvjet je valjanosti društvenog ugovora i ona je svojevrsna pomoć budućim članovima društva kod sklapanja ugovora i kontrola garancija i kontrola ispravnosti pravnog posla kojeg poduzimaju. Valja naglasiti da sve izmjene društvenog ugovora moraju biti u istoj formi kao i društveni ugovor. Po svojoj pravnoj naravi moglo bi se reći da je društveni ugovor i organizacijski ugovor koji uređuje pitanja ustroja i unutarnjeg djelovanja društva⁵. Može se postaviti pitanje zašto se osnivači najčešće odlučuju za društvo s ograničenom odgovornošću kao pravnim oblikom i zašto je tako brojno u većini država? Naime, velika prednost društva s ograničenom odgovornošću je odgovornost za obveze samo do visine vlastitog kapitala unesenog u poduzeće, kontinuitet poslovanja zbog jednostavnog prijenosa vlasništva i relativna lakoća dobivanja kapitala.

Nedostaci društva s ograničenom odgovornošću ogledaju se u visokim početnim troškovima pri osnivanju, propisanom minimalnom kapitalu (minimalno 20.000 kn), stroga zakonska

¹ Petrović, S., Ceronja, P. (2013). Osnove prava društva, Zagreb, str. 176.

² Barbić, J. (2007). Pravo društava, Knjiga druga, Društvo kapitala, Zagreb, str. 1033.

³ Zakon o javnom bilježništvu, Čl.59. st.1. NN, 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09, 120/16.

⁴ Zakon o trgovačkim društvima Čl.387.st.3. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

⁵ Barbić, J. (2005). Pravo društava, knjiga druga, Društva kapitala, Zagreb, str. 1023.

regulativa i složen postupak gašenja poduzeća (stečaj). Društvo s ograničenom odgovornošću najbrojniji je ustrojbeni oblik preko kojeg se obavljaju gospodarske aktivnosti. Slobodan protok kapitala izraženog u poslovnim udjelima, ubrajajući pri tom i njegovo zalaganje, značajno zaostaje za tom činjenicom. Poslovni udjeli se ne mogu izraziti u vrijednosnim papirima, nisu prometni niti založivi, poput dionice. Zalaganje poslovnog udjela povezano je i s drugim brojnim pravnim problemima, a ona se uglavnom vežu uz činjenicu da takvo založno pravo zadire u područje prava društva. Članstvo u društvu s ograničenom odgovornošću je pravni položaj osobe u privatnopravnoj zajednici oblikovanoj kao društvo s ograničenom odgovornošću na temelju pripadanja toj zajednici. Upravo pripadanje društvu čini članstvo trajnim pravnim odnosom i subjektivnim pravom⁶. Predmet ovog istraživanja su promjene u društvu s ograničenom odgovornošću, stalna modernizacija propisa i prilagođavanje trenutnim zahtjevima, uzrokovana dinamičnim događanjima u gospodarstvu i na tržištu kapitala.

1.2. Cilj rada

Cilj rada je istraživanje promjena u društvu s ograničenom odgovornošću, njegove prednosti, te nedostaci u odnosu na druge ustrojbene oblike. Istraživanje je teorijsko i provodi se iz dostupne literature u obliku znanstvenih i stručnih članaka, knjiga, dosadašnjih istraživanja, Zakona o trgovačkom društvu, njegovih izmjena i dopuna.

1.3. Metode istraživanja

U skladu s problemom, predmetom i postavljenim ciljevima istraživanja izabrane su uobičajene znanstveno-tehničke metode. Najvažnije metode koje će se koristiti u izradi rada su:

- metoda deskripcije - koristi se pri opisu kako teorijskih spoznaja tako i onih dobivenih na temelju istraživanja
- metoda analize - postupak istraživanja raščlanjivanjem složenih misaonih tvorevina na njihove jednostavne sastavne dijelove
- metoda dedukcije - iz općih stavova se izvode pojedinačni stavovi
- metoda indukcije - na temelju pojedinačnih činjenica se dolazi do zaključka o općem sudu
- metoda sinteze - postupak spajanja jednostavnih misaonih tvorevina u složenije

⁶ Slakoper, Z. (2001), Društvo s ograničenom odgovornošću, Zagreb, str. 156-157.

- metoda klasifikacije - sistematska i potpuna podjela općeg pojma na posebne, u okviru opsega pojma
- metoda kompilacije - upotrebljava se kao sekundarna metoda jer je primarno utemeljena na poznatim i dostupnim tuđim znanjima i saznanjima, tuđim teorijama i zakonima

1.4. Struktura rada

Završni rad se zajedno s uvodnim i zaključnim dijelom sastoji od tri poglavlja.

U uvodnom dijelu opisan je problem i predmet istraživanja, ciljevi istraživanja, prikaz znanstvenih metoda koje će se koristiti u istraživanju i obrazložena struktura rada.

U drugom dijelu se obrađuju promjene u društvu, odnosno promjene članova društva s ograničenom odgovornošću, načini mijenjanja članova, stjecanje članstva, te pravni položaj članova društva. U nastavku se opisuju promjene društvenog ugovora, promjene temeljnog kapitala u društvu, promjene oblika društva (preoblikovanje) i statusne promjene. Treće poglavlje je zaključak koji daje osvrt na cjelokupan rad i provedeno istraživanje.

2. TEORIJSKI DIO RADA

2.1. Promjene članova društva

2.1.1. Način mijenjanja članova

Društvo s ograničenom odgovornošću je društvo kapitala u kojem je temeljni kapital podijeljen na poslovne udjele. Zbroj svih poslovnih udjela mora odgovarati iznosu temeljnog kapitala društva. Članovi društva imaju pravo slobodno raspolagati svojim poslovnim udjelima. To pravo obuhvaća i pravo prijenosa poslovnog udjela drugoj osobi što pokazuje da su moguće promjene članova društva. Postoji čitavi niz situacija u kojima je moguć prestanak članstva jedne osobe i nastanak članstva druge osobe. Stjecanje članstva u društvu s ograničenom odgovornošću moguće je steći na dva osnovna načina: izvorno (originalno) ili izvedeno (derivativno). Izvorno stjecanje članstva u društvu ostvarivalo bi se sudjelovanjem u osnivanju društva i sudjelovanjem u povećanju temeljnog kapitala društva ulozima, dok bi se izvedeno stjecanje ostvarivalo sljedništvom, zbog smrti člana fizičke osobe ili statusne promjene pravne osobe i pravnim poslom. Promjenom člana društva neće nastati novi poslovni udjel, nego će poslovni udjel, prava i obveze prijašnjeg člana prijeći stjecatelju poslovnog udjela.

Članstvo u društvu na izvedeni način može se steći na više načina:

- nasljeđivanjem⁷
- kupnjom udjela od društva (bilo da se radi o kupnji udjela kaduciranog člana⁸ ili o kupnji udjela koji je društvo steklo prema odredbi čl. 418.)
- ugovorom o prijenosu poslovnog udjela
- uplatom neuplaćenog dijela temeljnog uloga od strane prednika kaduciranog člana
- kupnjom udjela u ovršnom postupku na imovini člana društva
- kupnjom založnog udjela u postupku njegove prodaje radi namirenja potraživanja osiguranog tim udjelom kao zalogom

⁷ Zakon o trgovačkim društvima čl.412. st.1. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

⁸ Zakon o trgovačkim društvima čl.402. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

- temeljem odredbe društvenog ugovora o obvezi nasljednika preminulog člana društva da udjel prenese osobi koju odredi društvo⁹
- temeljem odluke društva o osobi stjecatelja udjela koji se prodaje u ovršnom postupku¹⁰

2.1.2. Ugovor o prijenosu udjela

Član društva slobodno raspolaže svojim poslovnim udjelom, te ga može prenijeti drugoj osobi, jer prema odredbi čl. 412. St. 1 ZTD poslovni udjeli mogu se prenositi. Za stjecanje članstva pravnim poslom–prijenosom poslovnog udjela potreban je ugovor sklopljen u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik. Takav ugovor potreban je i za preuzimanje obveze da će se prenijeti poslovni udio. Kod preuzimanja obveze prijenosa poslovnog udjela da bi došlo da promjene u članstvu su potrebna dva posla, jedan obveznopravni, kojim se preuzima obveza prijenosa i drugi kojim se prenosi poslovni udjel, a oba moraju biti u istoj formi. Samim sklapanjem ugovora o prijenosu udjela stjecatelj udjela još ne postaje član društva. Prijenos udjela moguć je samo dvostranim pravnim poslom. Nemogućnost prijenosa jednostranim pravnim poslom rezultat je okolnosti da imatelj poslovnog udjela nema samo prava, već može imati i obveze prema društvu. Ugovor o prijenosu poslovnog udjela je obveznopravni ugovor čiji predmet je poslovni udjel, tj. sva prava i obveze člana društva¹¹. Za valjani prienos poslovnog udjela ugovorom, u načelu nije potrebna suglasnost društva ni ispunjenje drugih uvjeta, osim u slučaju kad se radi o prijenosu poslovnog udjela uz koji je vezana obveza ispunjenja dodatnih činidbi, kad će takva suglasnost biti potrebna. Ugovorom o ustupanju udjela može se prenijeti čitav udjel ili samo njegov dio, ali potonje samo u slučaju kad je djeljivost poslovnog udjela za slučaj prijenosa predviđena društvenim ugovorom.

U zavisnosti od okolnosti slučaja sa stajališta obveznog prava ugovor o prijenosu udjela može biti kvalificiran kao kupoprodajni ili darovni ugovor ili ugovor o razmjeni. Kupnja poslovnog udjela je kupnja prava, dok bi besplatni ugovor o prijenosu udjela valjalo kvalificirati kao ugovor o darovanju. Ovaj ugovor ne bi bio ugovor trgovačkog prava nego građanskog prava jer poslovni udjel nije vrijednosni papir. Na ovaj ugovor i međusobni odnos prenositelja i stjecatelja udjela primijenit će se odredbe ZOO-a koje nisu protivne odredbama ZTD-a.

⁹ Zakon o trgovačkim društvima Čl.414. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

¹⁰ Zakon o trgovačkim društvima Čl.413. 3. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

¹¹ Barbić, J. Pravo društava, Društva kapitala, Zagreb, str. 431.

Odredbe ZTD primijenit će se na pravni položaj stranaka u društvu i prema društvu, dok će se odredbe ZOO primijenit na međusobne obveze i prava prenositelja i stjecatelja.

Oblik ugovora: Ovaj ugovor je strogo formalan jer mora biti sastavljen u obliku javnobilježničke isprave. Ako bi izostao takav oblik, ugovor ne bi bio valjan.

Sadržaj ugovora: Podrazumijeva se da su ugovorom neprijeporno očitovane volje obiju stranaka za prijenos svih članskih prava i obveza u društvu, stjecatelj udjela stječe poslovni udjel u društvu i time sva članska prava, a prenositelj prestaje biti članom tog društva.

Poslovni udjel - kao predmet tog ugovora - mora biti određen prema općim pravilima ugovornog prava o određenosti predmeta ugovora¹². To znači da određeno društvo postoji, te mora imati udjel koji se prenosi. Ugovor o prijenosu mora sadržavati i odredbe koje upućuju na zaključak kako je prijenos besplatan tj. ugovor darovni ili pak određena cijena poslovnog udjela. Da bi bio valjan, ugovor mora imati jednu od ovih naznaka jer se radi o ugovoru građanskog prava.

Obveze stranaka: Temeljna obveza prenositelja prema stjecatelju udjela je ta da stjecatelju pribavi prava koja mu prenosi odnosno prodaje¹³. Također ima odgovornost i obvezu za pravne nedostatke, u literaturi se naziva i zaštita od evikcije, pri čemu se evikciju definira kao svaki pravni akt treće osobe kojim ta osoba na temelju svoga prava isključuje ili ograničuje stjecatelja u vršenju prava koje bi ovome po ugovoru pripadalo ili pripadalo bez ograničenja¹⁴, odnosno kao pravno uznemiravanje stjecatelja stvari od strane nekog trećeg koji isključuje, umanjuje ili ograničava kupčevo pravo¹⁵. Temeljna obveza stjecatelja je plaćanje prenositelju cijenu koju su ugovorili, osim u slučaju besplatnog prijenosa kad ta obveza ne postoji.

Učinci ugovora o prijenosu: Gledajući učinke ugovora o prijenosu poslovnog udjela kroz prizmu obveznog prava ti učinci odgovaraju obveznopravnim učincima drugih ugovora obveznog prava. O učincima u pravu društva treba napomenuti kako ni društvo niti njegovi članovi nužno ne moraju znati za sklapanje ugovora. Stupanje stjecatelja u pravni položaj prenositelja u odnosu prema društvu ne može biti samim sklapanjem ugovora o prijenosu udjela, već saznanjem društva o obavljenom prijenosu. Članom društva prema društvu se uzima samo onaj tko je upisan u knjizi poslovnih udjela.

Nevaljalost ugovora: Ugovor o prijenosu poslovnog udjela mogao bi se pobijati prema općim pravilima ugovornog prava. Može biti raskinut zbog pravnih nedostataka, izostanka potrebne

¹²Barbić, J. Pravo društava, Društva kapitala, Zagreb, str. 433.

¹³ Usp. čl.454. st.2. ZOO.

¹⁴ Vedriš, M.; Klarić, P. (200). Građansko pravo, Zagreb, str.411.

¹⁵ Gorenc, V. (1998). Zakon o obveznim odnosima s komentarom, Zagreb, str.666

suglasnosti društva za prijenos opterećenog udjela, iz razloga ništavosti obveznopravnih ugovora.

2.1.2.1. Nasljeđivanje poslovnog udjela

Prema odredbi čl. 412. st. 1 ZTD poslovni udjeli mogu se nasljeđivati. Nasljeđivost poslovnih udjela kao skupova prava i obveza jedan je od pokazatelja kapitalnosti ovog tipa društva¹⁶. Nasljeđivanje je moguće na temelju zakona ili na temelju oporuke¹⁷. Na temelju zakona poslovni udjel preminulog člana društva naslijedit će njegovi zakonski nasljednici. Ukoliko član društva još za svog života odredi osobu koja će nakon njegove smrti naslijediti poslovni udjel takav način nasljeđivanja je na temelju oporuke. Poslovni udjel preminulog člana društva njegovi nasljednici neće naslijediti kao zajednički ovlaštenici poslovnog udjela, nego će se on podijeliti između nasljednika¹⁸.

2.1.2.2. Kupnja udjela kaduciranog člana

Obveza člana društva je da uplati preuzeti temeljni ulog. Člana društva koji je u zakašnjenju s uplatom neuplaćenog dijela temeljnog uloga u novcu, društvo može (dakle ne mora) isključiti (kaducirati) iz društva. Pretpostavka za isključenje člana moguća je samo zbog zakašnjenja s uplatom cijelog ili dijela temeljnog uloga u novcu. Iako društvo nije dužno kaducirati člana u zakašnjenju, radi se o prisilnoj odredbi čiju mogućnost primjene nije moguće isključiti društvenim ugovorom ili odlukom članova društva. Člana društva koji je u zakašnjenju s uplatom uloga društvo može pisanim putem pozvati da ispuni svoju obvezu u naknadnom roku koji mu se za to mora dati uz upozorenje da će, ako ne uplati ulog, biti isključen iz društva. Poziv se mora poslati preporučenim pismom, a naknadni rok ne može biti kraći od mjesec dana. Ako se poziv upućuje za više članova, naknadni rok za sve mora biti jednak. Društvo može protiv člana ustati s tužbom kojom traži da uplati ulog, što ne otklanja mogućnost da ga se isključi iz društva. Nije dopušteno od toga izuzeti pojedine članove društva koji kasne s uplatom uloga. Ukoliko kaducirani član, te njegovi prednici u društvu ne uplate temeljni ulog onda će ostali članovi društva odgovarati za tu uplatu. Članovima društva

¹⁶ Barbić, J. Pravo društava, Društva kapitala, Zagreb, str. 435.

¹⁷ Zakon o nasljeđivanju čl.6. NN. 52/71 i 47/78.

¹⁸ Barbić, J. Pravo društava, Društva kapitala, Zagreb, str. 436.

je u interesu plaćanje uloga, te između ostalih načina mogu uplatu postići prodajom udjela kaduciranog člana.

Opće pretpostavke prodaje

Postoje dva uvjeta koji se moraju ispuniti da bi se udjel kaduciranog člana mogao prodati. Prvi uvjet je valjano proveden postupak isključivanja člana društva, a drugi je odbijanje svih prednika da uplate neuplaćeni dio isključenog člana. Rok za uplatu je 30 dana od kada je zadnji prednik bio pozvan na uplatu.

Način prodaje

Ako je društvo steklo pravo prodaje poslovnog udjela i odlučilo ga prodati isto se može učiniti na dva načina:

- neposrednom pogodbom
- na javnoj dražbi

Prodaja neposrednom pogodbom

U roku od mjesec dana društvo može prodati poslovni udio isključenog člana i slobodnom prodajom za iznos koji nije niži od vrijednosti udjela iskazane u izvještaju o financijskom položaju društva. Po proteku mjesec dana društvo može udio prodati samo na javnoj dražbi¹⁹. Za ispravnost prodaje osim poštivanja spomenutog roka potrebno je ispuniti još dva dodatna uvjeta. Naime, potrebna je suglasnost kaduciranog člana društva jer isti ima zaštićeni interes za postizanje što je moguće više cijene tog udjela. Eventualni višak između svote koju je on dugovao i postignute cijene pripao bi njemu (umanjene za kamate i troškove prodaje) prema odredbi čl.402. st.4. Drugi uvjet je određena najmanja cijena udjela, a kolika će biti nije pouzdano naznačeno u ZTD-u. U čl.402. st.1. naznačeno je kada je neposrednom pogodbom dopušteno prodati udjel za cijenu koja nije manja od njegove stvarne vrijednosti, a u st.2. istog članka kao najniža cijena spomenuta je njegova bilančna vrijednost. Postoje razlike između te dvije vrijednosti pošto bilančna vrijednost ne obuhvaća udio člana u pričuvama i dobitak društva²⁰.

Na javnoj dražbi

Kada su ispunjene opće pretpostavke tj. nakon što protekne više od mjesec dana da bi se udio kaduciranog člana mogao prodati isti je moguće ponuditi u prodaju isključivo javnim

¹⁹Zakon o trgovačkim društvima čl.402. st.2. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

²⁰Zakon o trgovačkim društvima čl.402. st.1.i.2. (pročišćeni tekst), NN br.111/93, 34/99, 52/00.

nadmetanjem. Za prodaju na javnoj dražbi po zakonu nije potrebno ispunjenje nikakvih dodatnih uvjeta, niti suglasnost kaduciranog člana. Osoba koja na javnoj dražbi kupi poslovni udjel stječe ga u onakvom stanju kakav je bio kad ga je isključeni član izgubio. Prema ZTD čl.402. st.3. javnu dražbu provode osobe ovlaštene za održavanje javnih dražbi ili sud²¹.

Redosljed namire potraživanja

Redosljed namire potraživanja iz naplaćene cijene se provodi u skladu sa svrhom prodaje udjela isključenog člana. Naime, udjel je upravo i išao u prodaju zbog neplaćenog udjela kaduciranog člana. Ukoliko je postignuta cijena dostatna društvo podmiruje troškove nastale prilikom prodaje udjela. Eventualni preostali višak pripada kaduciranom članu.

Iz svote postignute prodajom podmiruju se:

- prvo, troškovi prodaje udjela koje je društvo prethodno snosilo,
- zatim, svota zatezних kamata koju društvo potražuje od isključenog člana, zbog njegova kašnjenja s uplatom temeljem odredbe čl.399. ZTD²²,
- potom, svota ugovorne kazne koju društvo eventualno potražuje od isključenog člana
- i na koncu, svota neplaćenog dijela temeljnog uloga isključenog člana

Ukoliko sva navedena potraživanja društva budu u potpunosti podmirena, a iznos ostvaren od prodaje uloga nije u cijelosti potrošen, ostatak sredstava pripada isključenom članu društva. S druge strane, ako iznos od prodaje udjela kaduciranog člana nije dostatan za podmirenje gore navedenih potraživanja društva, razliku do potrebne svote će snositi preostali članovi društva.

2.1.2.3. Kupnja udjela koji drži društvo

Prilikom osnivanja društvo ne može preuzeti temeljni ulog u samom sebi, pošto u trenutku preuzimanja temeljnih uloga ono i ne postoji. Ne postoji mogućnost preuzimanja temeljnih uloga u samom sebi ni pri povećanju temeljnog kapitala jer je to u suprotnosti samoj biti društva. Tijekom postojanja društvo može stjecati i uzimati u zalog poslovne udjele u samom sebi temeljem pravnog posla između člana i društva, te u slučaju istupanja ili isključenja pri čemu je članu nadoknađena vrijednost njegovog poslovnog udjela. U takvim okolnostima poslovni udjel nije povučen (amortiziran), nego je prešao u društvo pri čemu je članu nadoknađena vrijednost njegovog poslovnog udjela.

²¹ Zakon o trgovačkim društvima čl.402. st.3. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

²² Zakon o trgovačkim društvima čl.399. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

2.1.2.4. Trenutak stjecanja članstva

Veoma važno pitanje je u kojem trenutku stjecatelj poslovnog udjela postaje član društva sa svojim pravima i obvezama u društvu. Smatra li se članom društva s ograničenom odgovornošću osoba koja nije upisana u knjizi poslovnih udjela iako je društvu stigla prijava za njezin upis kao novog člana u knjigu poslovnih udjela. Prema odredbi čl. 411. st. 1. Zakona o trgovačkim društvima (Nar. nov., br. 111/93, 34/99 i 52/00 – Odluka ustavnog suda) u odnosu na društvo član društva je samo onaj tko je upisan u knjizi poslovnih udjela i o čijem je članstvu u društvu obaviješten registarski sud. Popis članova društva koji uprava dostavlja registarskom sudu mijenja se dostavljanjem tome sudu novog popisa s odgovarajućim dokazima o nastalim promjenama²³. Stavkom drugim istog članka propisano je da se smatra da je u knjizi poslovnih udjela obavljen upis s danom kada društvu prisprije prijava za upis, ako ona ispunjava uvjete koji se traže za takav upis, bez obzira na vrijeme kada je upis stvarno obavljen. Iz navedene odredbe moglo bi se zaključiti da za uspostavljanje članstva u društvu nije dovoljno da je stigla prijava za upis, nego da bi bio potreban upis u knjigu poslovnih udjela.

Razlikovanje prijenosa udjela i prijave za upis u knjigu udjela

Gramatičkim tumačenjem odredbe st. 2. čl. 411. Zakona o trgovačkim društvima moglo bi se doći do zaključka da je, trenutak kada društvu prisprije prijava za upis odlučan samo za to da se odredi kad je netko postao član društva, ali da samo prispijeće prijave nema i značenje stjecanja članstva u društvu ako nije izvršen i sam upis u knjigu poslovnih udjela. Jedan je trenutak kad ugovor o prijenosu poslovnog udjela počinje proizvoditi pravne učinke inter partes, a drugi kad počinje proizvoditi učinke na trećeg, društvo²⁴. Od samog sklapanja ugovora isti proizvodi pravne učinke između prenositelja i stjecatelja poslovnog udjela. Društvo ne mora biti obaviješteno o prijenosu udjela, te se ne može tvrditi kako već od tog trenutka stjecatelj postaje član društva. Ovakav zaključak proizlazi iz st.1. čl.411. ZTD, jer isti članstvo u društvu ne veže uz prijenos poslovnog udjela već uz upis u knjigu poslovnog udjela.

Svrha odredbe o prijavi

Za prijenos poslovnog udjela nije potrebna suglasnost društva pa je moguće izvršiti prijenos bez znanja društva. Dok društvo ne sazna da je prijenos poslovnog udjela obavljen neće biti u

²³Zakon o trgovačkim društvima čl.411. st.1. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

²⁴ Barbić, J. Pravo društava, Društva kapitala, Zagreb, str. 443.

stanju obavijestiti člana o mogućim obvezama prema društvu. Takvo stanje je proturječno imperativu pravne sigurnosti, tj. izvjesnosti glede stvarno postojećih pravnih odnosa, te bi prvenstveno društvu mogla nanijeti štetu. Naime, u svakom trenutku mora biti izvjesno tko je član društva prema kome je društvo dužno izvršavati obveze temeljem prava koje član društva ima, odnosno tko je kao član društva dužan prema društvu izvršavati određene obveze, a koje proizlaze iz tog statusa. Zbog toga se pravna sigurnost glede pravnih odnosa između društva i pojedinih članova pokazuje kao svrha odredbe o upisu članova društva u knjigu poslovnih udjela.

Relevantnost prijave, a ne upisa

Prema čl. 411. st. 2. Zakona o trgovačkim društvima smatra se da je u knjizi poslovnih udjela obavljen upis s danom kada društvu prisprije prijava za upis ako ona ispunjava uvjete koji se traže za takav upis. Dakle, samo uredna prijava će imati spomenuti učinak. Zakon o trgovačkim društvima ne propisuje koje uvjete prijava mora ispunjavati. Čini se da ne bi bilo zapreke da se društvenim ugovorom odrede uvjeti kojima prijava mora udovoljavati da bi se smatrala urednom. U svakom slučaju prijavu mora podnijeti ovlaštena osoba (prema čl. 410. st. 2. to je zainteresirana osoba), a iz nje mora nedvosmisleno proizlaziti da je obavljen prijenos poslovnog udjela (trebalo bi priložiti dokaz iz kojeg bi to bilo vidljivo) te zahtjev za stjecanje članstva u društvu. Postoji znatan broj društava s ograničenom odgovornošću u kojima se knjiga udjela uopće ne vodi ili se po pristigloj prijavi upis ne obavi pravovremeno unatoč zakonskoj obvezi. Ovakve pojave stvaraju pravnu nesigurnost u društvu, a one se prvenstveno odnose na stjecatelja poslovnog udjela.

Promatrajući st.1. i st.2 čl.411. ZTD da se zaključiti da je u odnosu na društvo član društva samo onaj tko je prijavljen društvu kao njegov član i to počevši od dana kad društvu pristigne uredna prijava za upis u knjigu poslovnih udjela.

Prijava koja ispunjava uvjete za upis u knjigu poslovnih udjela

Prema ZTD smatra se da je u knjizi poslovnih udjela obavljen upis s danom kada društvu prisprije prijava za upis ako ona ispunjava uvjete koji se traže za takav upis. Ispunjenje traženih uvjeta za upis nužno je da bi se nakon pristigle prijave taj dan uzeo kao dan stjecanja članstva u društvu i nastanka pravnog odnosa između društva i novog člana. Kad prijava prisprije društvu, prijavljeni postaje član društva i tada prestaje pravni odnos između društva i dotadašnjeg člana, a nastaje pravni odnos između društva i novog člana.

Obavljen prijenos udjela

Prva pretpostavka promjene članstva u društvu, te upis u knjigu poslovnih udjela je prijenos poslovnog udjela. Moguće nedostatke pravnog posla društvo nema obvezu ispitivati, te se prijavom mijenja članstvo u društvu i onda kad društvo zna da je prijenos nevaljan. Dakle, prijava ispunjava uvjete za upis novog člana društva bez obzira na činjenicu da je ugovor o prijenosu poslovnog udjela ništav.

Prijava zainteresirane osobe ili saznanje organa društva (tko i kome podnosi prijavu)

Upis u knjigu udjela na temelju prijave zainteresirane osobe i na temelju saznanja društva nalaže odredba čl.410. st.2 ZTD. U Njemačkoj i Austriji nema izričite odredbe o tome tko je ovlašten podnijeti prijavu za upis u knjigu udjela, te je li prijava nužna pretpostavka upisa ili je dovoljno saznanje bilo kojeg ili nekog određenog organa društva. No pravna znanost i sudska praksa tih država jednoglasno zastupaju stajalište kako prenositelj i stjecatelj pojedinačno imaju pravo podnijeti prijavu za upis, te kako im pristoji i pravo na tužbu radi upisa, koja se upravlja protiv društva. Društvenim ugovorom bilo bi dopušteno odrediti kako je prijava za upis valjana samo ako je podnesu prenositelj i stjecatelj zajedno. Prijava se, prema prisilnom propisu, podnosi poslovođama (upravi) društva, pa njeno podnošenje bilo većinskom članu društva, predsjedniku nadzornog odbora ili predsjedniku skupštine neće proizvoditi učinke. Glede mogućnosti upisa u knjigu udjela temeljem saznanja za prijenos od strane društva, a da mu nije podnesena prijava za upis, navodi se kako bi poslovođa morao zatražiti podnošenje prijave odnosno kako se drugi način saznavanja ne smije uzeti u obzir zato što je prijava konstitutivni (pravostvarajući) akt.

U hrvatskom pravu krug mogućih podnositelja prijave mogao bi biti širi nego u navedenim zemljama, a ta mogućnost proizlazi iz izričitog navođenja zainteresiranih osoba kao mogućih podnositelja prijave za upis u knjigu udjela. Hrvatski zakon je dopustio mogućnost da i treća osoba ima pravni interes za upis stjecatelja poslovnog udjela u knjigu udjela. Kad društvo ne vodi knjigu poslovnih udjela, tada bi eventualna tužba radi upisa u knjigu poslovnih udjela mogla biti neupotrebljiva u okvirima hrvatskog prava.

Oblik prijave

Način i oblik kojim se upis u knjigu poslovnih udjela može očitovati ZTD ne govori, te ne postoji određeni i obvezatni oblik u kojem bi se prijava trebala podnijeti. Volja za upis može se očitovati izrijekom i konkludentnim radnjama. Kao primjer konkludentne radnje kojom se podnosi prijava za upis u knjigu poslovnih udjela navodi se podnošenje društvu zahtjeva za

izdavanje suglasnosti s prijenosom poslovnog udjela od strane osobe koja prethodno niti je bila upisana u knjigu poslovnih udjela niti je podnijela prijavu za taj upis. Ali, društvenim ugovorom bilo bi dopušteno odrediti obvezatni oblik prijave ili druge formalnosti kojima prijava treba udovoljiti. S obzirom na ovakva stajališta poredbene doktrine i sudske prakse, kao i okolnost da ni način očitovanja volje za prijavljivanje niti oblik u kojem se prijava može podnijeti, nisu ograničeni prisilnim odredbama ZTD-a, i hrvatsko pravo moglo bi prihvatiti stajalište o primjeni pravila obveznog prava o obvezatnosti i valjanosti neformalnog očitovanja volje, o načinima na koje se volja može valjano očitovati i o dopustivosti određivanja forme i drugih uvjeta prijave u društvenom ugovoru.

Sadržaj prijave

Prijava za upis u knjigu poslovnih udjela nema propisan sadržaj, te je potrebno u nedvosmislenom i jasnom izricanju potvrditi kako je obavljen valjani prijenos poslovnog udjela i očitovanje volje za stjecanjem članstva u društvu.

Nedostaci prijave i njihove posljedice

Kao što pravni posao može imati nedostatke isto tako i prijava može sadržavati nedostatke koji mogu utjecati na njenu valjanost. Prijava može biti ništavna ako se na nju primjenjuju pravila o valjanom očitovanju volje.

Dokaz o prijenosu udjela uz prijavu

Prema čl. 410. st.2 ZTD, u knjizi poslovnih udjela upisuje se na temelju prijave zainteresirane osobe ili na temelju saznanja nekog od organa društva svaka izmjena podataka koji su u njoj navedeni²⁵. Iz navedene odredbe da se zaključiti da se upis i promjena člana društva u knjizi poslovnih uloga može obaviti na temelju prijave zainteresirane osobe i na temelju saznanja nekog od organa društva. Ako postoje dodatni uvjeti prijenosa onda su potrebni i dokazi o njihovom ispunjenju, npr. suglasnost društva, a ako ni sadašnji prenositelj nije prijavio svoje stjecanje onda kad se to zbilo onda se prenošenje mora dokazati sve do osobe koja je posljednja bila upisana u knjizi udjela odnosno prijavljena društvu, npr. ugovorima koji čine „lanac“ do te osobe. Budući da tekst ZTD-a ne upućuje na dokaz o obavljenom prijenosu kao uvjet valjanosti prijave, u hrvatskom pravu ne bi trebalo zauzeti načelno stajalište o potrebitosti prilaganja dokaza prijavi prijenosa nego bi trebalo biti dovoljno da se iz prijave na posve neprijeporan način može utvrditi činjenica obavljenog prijenosa udjela²⁶.

²⁵Zakon o trgovačkim društvima čl.410. st.2. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

²⁶ Barbić, J. Pravo društava, Društva kapitala, Zagreb, str. 452.

Položaj društva kojem je prispjela prijava za upis

Ako društvu prispije prijava koja ispunjava uvjete koji se traže za upis, prijavljeni novi član postat će član društva danom prispijeća prijave. Pošto prijava nije dvostrani pravni posao i nije potrebna suglasnost obje strane, onda bi po prispijeću prijave trebalo očekivati upis u knjigu, a nakon toga obavijest sudu o obavljenoj promjeni u članstvu. Situacija bi bila složena kad bi društvu prispio ugovor o prijenosu poslovnog udjela koji nije sklopljen kao javnobilježnička isprava jer bi takav ugovor bio ništavan. Naime, stjecatelj udjela iz takvog ugovora ne može postati član društva pošto nije stekao poslovni udjel. No, kakva su prava i obveze društva kojem prispije takva izjava: je li ono ovlašteno zbog ništavosti ugovora o prijenosu propustiti upis prijavljenog stjecatelja u knjigu udjela odnosno ignorirati prispjelu prijavu ili je dužno zapostaviti prima facie očitu ništavost ugovora i prijavljenog stjecatelja uzeti kao novog člana društva. Problem valjanosti ugovora o prijenosu udjela ne bi trebala utjecati na valjanost prijave, te bi društvo trebalo ignorirati ništavost ugovora i prijavljenog stjecatelja uzeti kao novog člana društva. Ako društvu prispije prijava koja ne zadovoljava uvjete za upis u knjigu poslovnih udjela društvo je dužno promotriti i prijavu i okolnosti njenog podnošenja, posvetiti joj dužnu pozornost i upisati prijavljenog u knjigu udjela. Potrebno je strane ugovora o prijenosu obavijestiti o tome da prijava ne ispunjava uvjete za upis.

Pobojan (relativno ništetni) ugovor proizvodi pravne učinke kao i valjani, ali se mogu iz propisima predviđenih razloga i u predviđenom roku poništiti. Do poništenja takvi se ugovori po svojim učincima ne razlikuju od valjanih, a ako protekne rok za njihovo poništenje, postaju valjani, konvalidiraju. Iako je ugovor pobojan prijavljivanje ispunjava uvjete za upis i prijavljenog treba uzeti kao člana društva.

2.1.2.5. Pravni položaj starog i novog člana društva

Uvod i primjena čl. 415. I 401.

Prijenosom poslovnog udjela dotadašnjeg člana društva (prenositelja) na budućeg člana društva (stjecatelja) i prijavom tog prijenosa društvu²⁷, novi član društva stječe sva prava i obveze vezane uz preneseni udjel. Stjecatelj poslovnog udjela je pravni slijednik prenositelja poslovnog udjela i to neprijeporno proizlazi iz odredbe kako prema stjecatelju poslovnog

²⁷ Zakon o trgovačkim društvima čl.411. st.2. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

udjela vrijede u svezi odnosa u društvu pravne radnje poduzete prema onome tko je taj udio prenio i radnje koje je on poduzeo prije nego što je društvu prijavljen prijenos poslovnog udjela²⁸. Na primjer, ako prenositelj prije prijenosa nije u potpunosti uplatio svoj temeljni ulog, nakon prijenosa se uzima da je to učinio stjecatelj i preostaje mu još dio neplaćenog duga. Odluke koje su donešene prije nego je stjecatelj postao član društva također i njega obvezuju. Nakon što stjecatelj postane član društva prenositelju prestaje članstvo i postaje pravni prednik stjecatelja u tom društvu. Pitanje pravnog položaja prednika u odnosu na društvo i postojanje bilo kakvih obveza prema istom regulirano je odredbom čl.415. st.2. a na jedan poseban slučaj čl.401. st.1. Prema prvoj uredbi za ispunjenje činidbi koje se na temelju poslovnog udjela moraju ispuniti društvu po obvezi koja postoji u vrijeme kada je društvu podnesena prijava za upis prijenosa toga udjela u knjigu poslovnih udjela, solidarno odgovaraju stjecatelj poslovnog udjela i njegov pravni prednik, a prema drugospomenutoj uredbi za uplatu iznosa kojeg duguje isključeni član društva uključujući i kamate društvu odgovaraju njegov neposredni prednik i svi raniji prednici u društvu koji su bili upisani u knjizi poslovnih udjela u tijeku posljednjih pet godina prije nego što je isključenom članu društva bio poslan poziv za uplatu uloga.

Odredba čl.401 st.1. predstavlja posebni zakon (*lex specialis*) u slučaju isključenja člana društva. Ova odredba uređuje uplatu temeljnog uloga i posljedice u slučaju neispunjenja obveze. Ne uređuje samo odgovornost neposrednog prednika isključenog člana, nego odgovornost svih prednika koji su bili upisani u knjigu poslovnih udjela posljednjih pet godina. Odredba čl.415. uređuje pravni položaj stjecatelja poslovnog udjela i pravni položaj prenositelja poslovnog udjela. Dakle, ne uređuje se položaj svih prednika stjecatelja, nego samo njegovog neposrednog prednika.

Odgovornost prednika općenito

Prijenosom poslovnog udjela prenositelj može prenijeti, a stjecatelj steći poslovni udjel iako nisu ispunjene sve obveze koje pripadaju tom udjelu. Naime, obveza uplate temeljnog udjela može biti neispunjena, te društvo počinje tretirati stjecatelja kao novog člana obvezama proizašlim iz prenešenog udjela. Odgovornost i obveza prednika prema društvu i stjecatelji bila bi samo solidarnog karaktera.

Odgovornost prednika kaduciranog člana

Odgovornost prednika kaduciranog člana uređena je odredbama čl.401. ZTD. Budući da se

²⁸ Zakon o trgovačkim društvima čl.415. st.1. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

ovdje radi o odgovornosti za uplatu temeljnih uloga koji zajednički čine temeljni (jamstveni) kapital društva, odredba o odgovornosti prednika kaduciranog člana je prisilne naravi, u tom smislu što se društvo zahtjeva koji mu pripadaju ne može odreći ili ih prebiti s eventualnim protupotraživanjima, i prema čl. 405. ZTD i prema njemačkoj sudskoj praksi²⁹.

Koji prednici odgovaraju i za što oni odgovaraju

Za uplatu svote koju društvu duguje isključeni član odgovaraju oni prednici koji su bili upisani u knjigu poslovnih udjela sa prijavama koje su udovoljavale uvjete upisa. Ipak neće odgovarati svi prednici, nego samo oni koji su bili prijavljeni društvu u posljednjih pet godina.

Kako prednici odgovaraju

Za odnose između isključenog člana i prednika mjerodavne su odredbe st.1. i 2. Čl.401. ZTD. Naime, odgovornost imaju svi prednici isključenog člana po određenom redosljedju, prvi obveznik je neposredni prednik isključenog člana, drugi obveznik je slijedeći prednik i tako dalje. Za ispunjenje obveze svakom predniku pripada rok od mjesec dana.

Položaj prednika koji plati

Prednik koji plati obvezu isključenog člana ponovno stječe poslovni udjel u društvu. Stjecanje po zakonu nastupa kada je dug plaćen u potpunosti bez obzira je li plaćen dobrovoljno ili postupkom nakon donesene presude. Prednik će steći udjel sa svim pravima i obvezama koje proizlaze iz tog udjela, ali gubi prava koje je imao isključeni član kao pravo zaloga ili prvokupa jer prednik ponosni stjecatelj nije pravni sljednik kaduciranog člana.

2.2. Promjene društvenog ugovora

2.2.1. Uvodni dio

Sadržaj pravnog odnosa između društva i člana dijeli se na njegov kvantitativni i kvalitativni aspekt. Pod prvim se podrazumijeva količina i omjer prava, veličinu poslovnog udjela, a pod drugim vrstu, popis prava i obveza u tom odnosu. Sadržaj pravnog odnosa između članova i društva određen je odredbama ZTD, odlukama članova društva, te odredbama društvenog ugovora. Odlučivanje članova i izmjene društvenog ugovora su način na koji se mijenja

²⁹ Zakon o trgovačkim društvima čl.405. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

sadržaj odnosa između društva i članova, odnosno skupa prava i obveza proizašlih iz jednog temeljnog uloga.

2.2.2. Prije upisa osnivanja društva u sudski registar

Sva pravila koja se odnose na sklapanje društvenog ugovora vrijede i odnose se na izmjene ugovora prije upisa osnivanja društva u sudski registar. Ta pravila obuhvaćaju naročito pravila koja se tiču sadržaja, forme i suglasnosti svih osnivača s predloženim promjenama. Dakle, prije upisa u sudski registar eventualnom promjenom ugovora moraju bit suglasni svi osnivači, odnosno potpisnici društvenog ugovora.

2.2.3. Poslije upisa osnivanja društva u sudski registar

2.2.3.1. Općenito

Sva uređena važna pitanja glede društva regulirana su ZTD putem društvenog ugovora kao temeljnim i jedinim propisanim spisom društva s ograničenom odgovornošću. Ugovorom su uređena pitanja međusobnih odnosa članova i međusobnih odnosa društva i njegovih članova. ZTD je za eventualne izmjene društvenog ugovora predvidio niz uvjeta koje je potrebno ispuniti da bi izmjena bila valjana i time proizvela pravne učinke.

2.2.3.2. Razlozi mijenjanja društvenog ugovora

Pošto se osnivačji društva u pripremi sklapanja društvenog ugovora često zadovoljavaju usuglašavanjem o minimalnom zakonom predviđenom sadržaju, i ne koriste mogućnost prilagođavanja društva njihovim specifičnim interesima tijekom vremena poslovne i životne okolnosti mogu izazvati potrebu mijenjanja društvenog ugovora. Prilikom pripreme ugovora ne pristupa se detaljno i savjesno i ne predviđaju se pretpostavke koje mogu nastati u budućnosti. Tijekom vremena postoji mogućnost promjene interesa koji zahtjevaju promjenu međusobnih odnosa u drštvu, a samim time i promjenu društvenog ugovora.

2.2.3.3. Način donošenja i oblik odluke

O izmjeni društvenog ugovora odlučuju one osobe koje su članovi društva u trenutku donošenja odluke o izmjeni. Odredba čl. 454. ZTD ukazuje da društveni ugovor mogu izmjeniti samo članovi društva, ali ne daje odgovor može li to odluku donijeti skupština³⁰. Odluka o izmjeni društvenog ugovora može valjano donijeti bilo pisanom suglasnošću svih članova društva, u pisanom obliku, tj. glasovanjem u tom obliku ili u obliku skupštinske odluke. Takva odluka je valjana samo u obliku javnobilježničke isprave.

2.2.3.4. Sadržaj promjene

Izmjene društvenog ugovora izgledaju kao jednostavan postupak, ali u biti to je vrlo složen proces. Ne bi trebalo mjenjati ugovor zbog unošenja odredbi o onim pitanjima koja članovi valjano mogu riješiti bez mijenjanja društvenog ugovora, a ZTD ih ne uvršćuje ni u obvezatni niti u fakultativni sadržaj društvenog ugovora. Društveni ugovor ima obvezatni sadržaj, te je lako vidjeti je li nešto promjena društvenog ugovora ili nije.

2.2.3.5. Potrebna većina glasova

Iako je društveni ugovor sklopljen suglasnošću svih osnivača društva, kod izmjena istog nije opravdano zahtijevati jednoglasnost članova jer bi takav zahtjev pretjerano favorizirao manjinu nasuprot većine. Zbog toga je potrebno pronaći primjerenu i odgovarajuću ravnotežu između jednoglasnosti i obične većine. Naime, treba uspostaviti takav odnos u kojem manji broj glasova neće spriječiti izmjene, a istodobno se društveni ugovor neće moći izmijeniti uz redovno potrebnu većinu glasova. Interesi svih članova društva su načelno podjednaki i zajednički, ali postoji niz razloga i gledišta glede pojedinih odluka gdje se bitno razlikuju. Zakonodavatelj koji pristupa donošenju propisa o potrebnoj većini glasova za donošenje pojedinih odluka ima težak zadatak razvrstavanja odluka s obzirom na njihov značaj i određivanje potrebne većine glasova za donošenje pojedinih odluka. Nastoji se uravnotežiti interese većine i manjine na takav način da neznatan broj glasova ne spriječi donošenje odgovarajuće odluke, a da ostanu zaštićeni interesi manjine. Interes koji veže sve članove društva je poslovanje društva, a povjerenje u postizanje dobitka jedan je od temeljnih stupova svakog društva. Veliku važnost za članove ima i oblik društva jer jedan od motiva članstva

³⁰ Zakon o trgovačkim društvima čl.454. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

d.o.o. je i nepostojanje odgovornosti članova za obveze društva prema trećima. Za donošenje odluka o promjeni predmeta poslovanja i o preoblikovanju d.o.o. u javno trgovačko društvo ili u komanditno društvo potrebna je jednoglasnost svih članova društva. Dakle, odluka o izmjeni predmeta poslovanja donosi se jednoglasno ako u društvenom ugovoru nije nešto drugo određeno.

2.2.3.6. Upis izmjene u sudski registar i objava

Odluka o izmjeni društvenog ugovora proizvodit će pravne učinke tek onda kada bude upisana u trgovački registar³¹. Da bi izmjene ugovora imale svoju svrhu potrebno je obaviti čitavi niz postupaka, te izmjene prijaviti registarskom sudu radi upisa u trgovački registar. Registarski sud upisuje odluku o izmjeni društvenog ugovora u trgovački registar nakon dostavljene prijave te:

- odluku o izmjeni društvenog ugovora u obliku javnobilježničke isprave
- dokaz da je izmjena valjano učinjena
- potvrdu javnog bilježnika da neizmijenjene odredbe ugovora koji se već nalazi kod registarskog suda zajedno s izmjenom čine tekst izmijenjenog društvenog ugovora
- izmijenjeni društveni ugovor

Iako svaki upis u sudski registar treba i objaviti u Narodnim novinama i dnevnim novinama, čl.396. st.2. propisao je koji se podaci o upisu osnivanja društva u trgovački registar javno objavljuju. Ako izmjenom društvenog ugovora nije promijenjen niti jedan od podataka koji se objavljuju, onda neće biti potrebno javno objaviti učinjene izmjene³².

2.3. Promjene temeljnog kapitala

2.3.1. Povećanje temeljnog kapitala

Svako povećanje temeljnog kapitala da bi bilo valjano, mora imati za posljedicu povećanje aktive ili imovine društva prije podnošenja zahtjeva za upis promjena u trgovački registar. Ako članovi društva žele povećati opseg poslovanja društva moraju donijeti odluku o načinu

³¹ Zakon o trgovačkim društvima čl.454. st.2. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

³² Zakon o trgovačkim društvima čl.456. st.3. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

pribavljanja sredstava koja su potrebna za to povećanje. Najčešći način pribavljanja sredstava je okretanje tržištu kapitala odnosno uzimanje kredita. Taj način podrazumijeva i dodatne obveze društva, a to su obveze vraćanja kredita i plaćanje kamata što u konačnici smanjuje učinke društva. Ukoliko članovi društva sami raspoložu potrebnim kapitalom ili ako su spremni dio udjela ustupiti trećim osobama izbjegli bi se negativni učinci.

2.3.1.1. Način povećanja

Postoje dva načina kojima se može povećati temeljni kapital društva:

- efektivno
- nominalno

Kod efektivnog, odnosno stvarnog načina povećanja temeljnog kapitala u društvo će ući nova vrijednost što će povećati ukupnu imovinu društva. Nominalno povećanje neće donijeti nove vrijednosti u društvo, tj. neće se povećati imovina društva jer ovaj oblik je knjigovodstvena operacija preknjižavanja svote kojom se povećava temeljni kapital iz pričuvi ili dobitka. I efektivno i nominalno povećanje temeljnog kapitala može imati dva oblika. Kod efektivnog povećanja temeljni kapital može se povećati:

- stvaranjem i preuzimanjem novih temeljnih uloga
- povećanjem svota postojećih temeljnih uloga

Kod nominalnog povećanja temeljni kapital može se povećati:

- odustajanjem od isplate dobitka članovima društva i isto pretvoriti u temeljni kapital
- pretvaranjem pričuvi društva u temeljni kapital

2.3.1.2. Odluka o povećanju temeljnog kapitala

Odluka o povećanju temeljnog kapitala ujedno je odluka o izmjeni društvenog ugovora i donosi se u obliku javnobilježničkog akta, privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik ili javnobilježničkog zapisnika i to većinom od najmanje tri četvrtine od danih glasova, ako društvenim ugovorom nije propisana veća većina. Odluka o izmjeni nema učinka dok se ne upiše u sudski registar. Društveni ugovor mora sadržavati svotu temeljnog kapitala i svote temeljnih uloga članova društva, pa je odlukom o povećanju temeljnog kapitala potrebno mijenjati društveni ugovor. S obzirom da odredbom o obveznom sadržaju društvenog ugovora

svota temeljnog kapitala mora biti upisana, svaka moguća promjena o povećanju temeljnog kapitala mora sadržavati svotu postojećeg temeljnog kapitala, svotu za koju se temeljni kapital povećava i svotu na koju se temeljni kapital povećava. Budući da zbroj svih temeljnih uloga mora odgovarati ukupnoj svoti temeljnog kapitala, svaka odluka o povećanju treba sadržavati naznaku o tome povećava li se temeljni kapital novim temeljnim ulozima, povećanjem postojećih temeljnih uloga, unošenjem pričuva u temeljni kapital ili unošenjem dobitka u temeljni kapital. Nakon donošenja odluke o povećanju temeljnog kapitala i čim se preuzmu i uplate ulozi u povećani temeljni kapital mora se registarskome sudu podnijeti prijavu za upis povećanja temeljnoga kapitala u sudski registar. Na prijavu i na ispitivanje prijave na odgovarajući se način primjenjuju odredbe ZTD-a kao i kod osnivanja. Prijavu za upis povećanja temeljnog kapitala u sudski registar podnose članovi uprave i predsjednik nadzornog odbora, ako društvo ima taj odbor. Valja primijetiti da navedeni rok za prijavu predstavlja iznimku od općeg roka za podnošenje prijave, koji inače iznosi 15 dana od dana kada se ispune pretpostavke za upis. Prijavi za upis moraju se priložiti:

- izjave o preuzimanju poslovnih udjela u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik isprave ili u javno ovjerenome prijepisu
- popis osoba koje su preuzele nove poslovne udjele potpisan od strane podnositelja prijave u kojoj se moraju, navesti iznosi preuzetih i uplaćenih uloga, u čemu su oni uplaćeni i dokazi da je to učinjeno, koje treba priložiti popisu, a ako su poslovne udjele preuzeli postojeći članovi društva ukupni nominalni iznosi njihovih poslovnih udjela
- ako je temeljni kapital povećan ulaganjem stvari i prava, ugovore kojima je to ulaganje ostvareno

Za povećanje temeljnog kapitala potrebna je izmjena društvenog ugovora koja nema učinka dok se ne upiše u sudski registar. Naravno i novi članovi društva upisuju se u knjigu poslovnih udjela, kako bi u odnosu na društvo ostvarivali svoja prava koja im pripadaju kao imateljima poslovnih udjela.

2.3.1.3. Efektivno povećanje temeljnog kapitala

Bez obzira povećava li se temeljni kapital društva novim ulozima ili povećanjem postojećih, dopušteno je povećanje ne samo novcem nego i u stvarima, te pravima. Preuzimanje novih temeljnih uloga mogu preuzeti postojeći članovi društva kao i druge osobe, a kod povećanja postojećih uloga preuzimanje mogu imati samo članovi društva. Kod stvaranja novih

temeljnih uloga postojeći članovi društva imaju pravo prvenstvenog preuzimanja uloga u roku od mjesec dana. Ukoliko u navedenom roku nisu preuzeti svi udjeli od strane članova društva druge osobe moći će preuzeti nove temeljne uloge. Postojeći članovi društva temeljne uloge preuzimaju izjavom u obliku javnobilježničke isprave, a oni koji nisu članovi moraju imati izjavu sa sadržajem slijedećih navoda:

- da je pristupanje društvu u skladu s društvenim ugovorom
- o vrijednosti koja se unosi u društvo
- o tome plaća li se temeljni ulog novcem ili se unosi stvarima
- druge obveze koje novi član preuzima temeljem društvenog ugovora

Kad se izvrše sve potrebne radnje, te uplate ulozi potrebno je podnijeti prijavu registarskom sudu za upis temeljnog kapitala u sudski registar.

2.3.1.4. Nominalno povećanje temeljnog kapitala

Odredba čl.459 govori o nominalnom povećanju kapitala pretvaranjem pričuvi u taj kapital, a ne o povećanju pretvaranjem dobitka za koji nema posebnih odredbi. Pri nominalnom povećanju temeljnog kapitala povećanje je moguće provesti stvaranjem novih poslovnih udjela ili povećanjem nominalnih svota postojećih poslovnih udjela. Svote novih udjela trebaju biti razmjerne svotama dotadašnjih poslovnih udjela kako bi međusobni položaj članova društva ostao nepromijenjen. Međusobni omjer udjela u povećanju temeljnog kapitala izračunava se na temelju nominalnih svota preuzetih, a ne uplaćenih temeljnih uloga³³. Dakle, pri nominalnom povećanju temeljnog kapitala da se zaključiti kako nema promjene imatelja poslovnih udjela tj. treće osobe ne mogu postati članovi društva. Pretpostavke za donošenje odluke o nominalnom povećanju temeljnog kapitala određene su st.1 i 2. Čl.459. Odluka se može donijeti nakon prihvaćanja godišnjih izvješća za posljednju poslovnu godinu, nakon što je revizor ispitao i potvrdio financijska izvješća, da prihvaćena izvješća ne pokazuju gubitak, da izvješća pokazuju dobitak društva, da nema nepokrivenog gubitka iz prethodnih godina, te da su pričuve stvorene sa svrhom njihova pretvaranja u temeljni kapital. Nakon donošenja odluke podnosi se prijava za upis povećanja temeljnog kapitala u sudski registar, a vrijeme za

³³ Zakon o trgovačkim društvima čl.459. st.7. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

podnošenje prijave je ograničeno, te iznosi osam mjeseci od dana na koji se odnose financijska izvješća.

2.3.2. Smanjenje temeljnog kapitala

2.3.2.1. Uvod

Temeljni se kapital može zbog raznih razloga smanjiti, primjerice kada se zbog znatnijeg gubitka ne može isplatiti dividenda, kada dođe do povlačenja poslovnog udjela zato što je neki član isključen ili je istupio, itd. Iako to ne mora odgovarati stvarnom stanju, javnost će smanjenje temeljnog kapitala najčešće doživjeti kao slabost društva, jednako kao što će povećanje temeljnog kapitala najčešće shvatiti i doživjeti kao znak snage društva. Članovi društva mogu procijeniti kako bi društvo moglo uspješno poslovati i s nižom svotom temeljnog kapitala, pa bi svota za koju je smanjen bila isplaćena članovima društva. Situacija u kojoj društvo posluje s gubitcima bitno je različita u kojoj nije moguće uravnotežiti bilancu društva bez smanjenja temeljnog kapitala.

2.3.2.2. Odluka o smanjenju

Svota temeljnog kapitala je bitni sastojak društvenog ugovora, te bi odluka o smanjenju temeljnog kapitala ujedno bila i odluka o izmjeni društvenog ugovora³⁴. U toj odluci trebalo bi navesti svotu postojećeg kapitala, smanjenja i novog temeljnog kapitala, svrhu smanjenja, te opis načina na koji će se provesti smanjenje temeljnog kapitala. Načini provođenja smanjenja temeljnog kapitala naznačeni su u st.2 čl.462. a to su:

- vraćanje temeljnih uloga, odnosno njihovih dijelova članovima društva
- djelomično ili potpuno oslobađanje dužnika uplate temeljnog uloga njegove obveze
- sniženje nominalne svote uloga

S obzirom da je propisan minimum temeljnog kapitala društva pri njegovu osnivanju i minimum vrijednosti pojedinog uloga potrebno je voditi računa o dopuštenim granicama smanjenja temeljnog kapitala.

³⁴ Zakon o trgovačkim društvima čl.462. st.1. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

2.3.2.3. Prijava nakon smanjenja

Nakon valjane odluke o smanjenju temeljnog kapitala u sudski registar se mora upisati nakana smanjenja putem odgovarajuće prijave.

2.3.2.4. Obavještavanje vjerovnika

Pravilo razrađeno u odredbama o postupanju nakon upisa nakane smanjenja temeljnog kapitala u sudski registar nalaže da je bitno zaštititi interes vjerovnika na čiju se štetu smanjuje temeljni kapital. Nakon što uprava društva dobije obavijest da je upis obavljen dužna je odmah objaviti u Narodnim novinama oglas o namjeri sniženja temeljnog kapitala. Oglas mora sadržavati objavu društva da je svim vjerovnicima spremno na njihov zahtjev podmiriti potraživanja, te naznaku o tome kako će se smatrati da su oni vjerovnici koji to ne zatraže u roku od tri mjeseca suglasni sa smanjenjem temeljnog kapitala društva. Svrha oglašavanja namjere smanjenja temeljnog kapitala i obavještavanja vjerovnika o toj namjeri je ispunjenje pretpostavki za upis smanjenja temeljnog kapitala u sudski registar jer se uz prijavu mora priložiti dokaz o oglašavanju i potpunom namirenju potraživanja svih vjerovnika koji su se javili društvu.

2.3.2.5. Prijava za upis smanjenja

Nakon tri mjeseca od dana javne objave oglasa društvo tek onda može podnijeti prijavu za upis smanjenja temeljnog kapitala u sudski registar³⁵. Uz prijavu se mora priložiti:

- dokaz da je nakana smanjenja temeljnog kapitala javno objavljena u Narodnim novinama
- odluka o izmjeni društvenog ugovora u obliku javnobilježničke isprave³⁶
- dokaz da su namireni vjerovnici koji su se javili u roku
- novi popis društva
- izjava svih članova uprave društva

Neistinita izjava članova uprave je kazneno djelo čl.624. st.2.

³⁵ Zakon o trgovačkim društvima čl.464. st.1. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

³⁶ Zakon o trgovačkim društvima čl.462. st.1. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

Kada se uredno provede postupak smanjenja temeljnog kapitala, priložene isprave i prijava, a sud utvrdi da postoji pretpostavka za upis smanjenja temeljnog kapitala onda će se to upisati u trgovački registar. Nakon navedenog upisa odluka o smanjenju temeljnog kapitala proizvodi pravne učinke i mogu se provoditi one radnje kojima se regulira smanjenje temeljnog kapitala.

2.4. Promjene oblika (preoblikovanje) društva

2.4.1. Uvod

Izbor pravnih oblika predviđen za pojedine djelatnosti pokazatelj je stanovišta zakonodavca o tome koje pravne oblike smatra za te djelatnosti primjerenima. Pri tome je uvijek važno odrediti koji pravni oblici odgovaraju cilju koji se želi postići uređenjem neke djelatnosti, koji oblici pružaju odgovarajuću zaštitu osobama koje stupaju u pravne odnose s pravnim subjektima osnovanim u tim pravnim oblicima koji obavljaju pojedine djelatnosti. Države u svojim nacionalnim zakonodavstvima predviđaju pravne oblike u kojima je moguće obavljati gospodarsku djelatnost. Izbor pravnog društva u kojem će se obavljati neka djelatnost zavisi od volje osnivača toga društva. Na njima je da prouče prednosti i nedostatke određenog tipa društva i da ga odaberu prema svojim poslovnim interesima. S obzirom na posebnosti i stupanj razvijenosti privrednih subjekata koje uređuju, svaki od nacionalnih pravnih sustava poznaje i neka društva kojih možda nema u pravu druge države³⁷. Pravni oblici u kojima se trgovačko društvo može pojaviti su društvo sa ograničenom odgovornošću, dioničko društvo, javno trgovačko društvo i kamanditno društvo. Odredba ZTD izriče mogućnost da svako društvo, kada promijeni svoj pravni oblik nastavlja djelovati kao društvo drugog oblika. Dakle, preoblikovanjem društvo nije prestalo postojati i nije nastalo novo društvo nego se nastavlja kontinuitet društva glede njegova identiteta, njegovih prava i obveza. S obzirom da se radi o istom društvu, nepromijenjena su ostala njegova prava i obveze prema trećim osobama. Preoblikovano društvo nije pravni slijednik društva koje se preoblikovalo jer nije nastao novi subjekt, pa se ne može govoriti o pravnom sljedništvu. Društvo nakon preoblikovanja ostaje ista pravna osoba, ali u drugačijem pravnom i organizacijskom obliku. Odredbom ZTD čl.554. st.1. društvo ne može promijeniti oblik unutar dvije godine od upisa postojećeg oblika tog društva u sudski registar. Od trenutka otvaranja stečaja društvu se zabranjuje preoblikovanje, za razliku od društva u likvidaciji kojem je dozvoljeno

³⁷Barbić. J. (2008). Pravo društava – Opći dio, Zagreb, str. 17.

preoblikovanje. Zakonom o trgovačkim društvima izričito je uređeno da su trgovačka društva:

- javno trgovačko društvo
- komanditno društvo
- dioničko društvo
- društvo s ograničenom odgovornošću³⁸

Navedena društva se dijele na dvije osnovne grupe s obzirom na oblik zajednice koju mogu činiti zajednica osoba i zajednica kapitala. Tako su javno trgovačko društvo i komanditno društvo zajednica osoba, dakle to su društva osoba, a dioničko društvo i društvo s ograničenom odgovornošću su društva kapitala.

2.4.2. Opća pravila preoblikovanja

Za odluku o preoblikovanju društva nadležna je skupština društva, a pošto je oblik društva jedan od bitnih elemenata društvenog ugovora preoblikovanje podrazumijeva promjenu istog. Za donošenje odluke o preoblikovanju društva potrebna je tročetvrtinska većina glasova, te javnobilježnička isprava.

2.4.3. Preoblikovanje u dioničko društvo

2.4.3.1. Odluka o preoblikovanju

Kad se društvo s ograničenom odgovornošću preoblikuje u dioničko društvo odluka o preoblikovanju treba sadržavati: svotu temeljnog kapitala, broj dionica i njihovu vrijednost, statut dioničkog društva, osobne podatke članova nadzornog odbora, osobne podatke članova uprave, te osobne podatke članova društva.

2.4.3.2. Upis u sudski registar

Osim donošenja odluke o preoblikovanju d.o.o. u dioničko društvo, prije upisa u sudski registar morat će se primijeniti i određene odredbe ZTD. Nakon donošenja odluke o preoblikovanju i izrade izvješća o osnivanju, podnosi se prijava za upis preoblikovanja u sudski registar. Nakon upisa d.o.o. nastavlja djelovati kao dioničko društvo, poslovni udjeli zamjenjuju se dionicama, a članovi uprave d.o.o. postaju članovi uprave dioničkog društva.

³⁸Zakon o trgovačkim društvima čl.2 (pročišćeni tekst), NN, br. 111/93.

2.4.3.3. Prava članova

Članovi društva koji su u zapisnik skupštine izjavili da glasaju protiv odluke o preoblikovanju pravno ne moraju prihvatiti članstvo u dioničkom društvu. Njihovo pravo je da u roku dva mjeseca mogu zahtijevati od društva da otkupi njihove dionice koje su im pripale preoblikovanjem. Društvo ima obvezu otkupa, a naknada se može odrediti sporazumom između člana i društva ili dionice izložiti prodaji na burzi.

2.4.4. Preoblikovanje u javno trgovačko društvo

2.4.4.1. Odluka o preoblikovanju

Preoblikovanjem d.o.o. u javno trgovačko društvo pravni položaj članova bitno značajnije se mijenja u odnosu na dioničko društvo. Naime, dok d.o.o. i dioničko društvo imaju upravu koja zastupa društvo i vodi poslove, a članovi u skupštini odlučuju o najvažnijim pitanjima upravljanja i ne odgovaraju za obveze društva, u javno trgovačkom društvu svi članovi društva vode poslove i zastupaju društvo, te neograničeno i solidarno odgovaraju za obveze društva. Zbog navedenih činjenica članu d.o.o. nije moguće nametnuti članstvo u javnom trgovačkom društvu, a prava člana koje se protivi preoblikovanju su zaštićena. Odluka o preoblikovanju treba sadržavati osobne podatke svih članova javnog trgovačkog društva, te njihove udjele. Zbog značajnosti promjene pravnog položaja svi članovi moraju u obliku javnobilježničke isprave izrijekom prihvatiti društveni ugovor.

2.4.4.2. Upis u sudski registar

Uz prijavu za upis preoblikovanja u sudski registar prilaže se odluka o preoblikovanju, društveni ugovor, popis članova javnog trgovačkog društva, te izjave članova o prihvaćanju društvenog ugovora. Upisom u sudski registar dotadašnji d.o.o. nastavlja djelovati kao javno trgovačko društvo.

2.4.4.3. Prava članova koji nisu prihvatili preoblikovanje

Članovi d.o.o. koji nisu glasovali za preoblikovanje ne postaju članovi javnog trgovačkog društva, ali ne gube svoja imovinska prava. Naime, obveza javnog trgovačkog društva, a i

svih njegovih članova je da ovim članovima isplate naknadu putem sporazuma ili putem suda u izvanparničkom postupku.

2.4.5. Preoblikovanje u komanditno društvo

Za preoblikovanje d.o.o. u komanditno društvo vrijedi sve navedeno za preoblikovanje u javno trgovačko društvo, ali izložena pravila ne mogu se doslovno primijeniti na odgovarajući način³⁹. Naime, pri donošenju odluke o preoblikovanju u komanditno društvo članovi moraju odlučiti u kakav će pravni položaj stupiti. Komanditno društvo ima dvije vrste članova:

- komplementare, upravljaju društvom, a za obveze društva odgovaraju neograničeno i solidarno
- komanditore, ne odgovaraju za obveze društva, imaju pravo na udio u dobitku, a isključeni su iz upravljanja

Dakle, svaki član d.o.o. će stajati ne samo pred odlukom o sudjelovanju u komanditnom društvu, nego i pred odlukom želi li položaj komplementara ili komanditora. Zahvaljujući navedenim činjenicama postupak odlučivanja o preoblikovanju bit će složeniji nego kod nekih drugih oblika društva. Nakon donošenja odluke o preoblikovanju u komanditno društvo ista će morati sadržavati naznaku koji članovi postaju komplementari, a koji članovi komanditori uz čija imena trebaju biti navedeni njihovi ulozi u društvu. Članovi koji nisu glasovali za odluku o preoblikovanju ne bi postali članovi komanditnog društva, ali bi imali pravo na naknadu koju bi mogli potraživati samo od komplementara.

2.5. Statusne promjene

2.5.1. Općenito o statusnim promjenama

U pravnoj znanosti pod pojmom statusnih promjena podrazumijeva se pripajanje, spajanje, podjela i odcjepljenje društva. Pripajanjem se jedno ili više društava pripaja drugom društvu tako da sva prava i obveze pripojenog društva prelaze na društvo preuzimatelja koje postaje sljednik pripojenog društva. Članovi pripojenog društva u zamjenu dobivaju dionice ili udjele u društvu preuzimatelja. Spajanjem se dva i ili više društava spajaju u jedno društvo, a sva prava i obveze tih društava prelaze na društvo koje se osniva. Novo društvo je sljednik

³⁹ Zakon o trgovačkim društvima čl.576. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

spojenih društava koja su prestala postojati bez provođenja likvidacije, a njihovi članovi u zamjenu dobivaju dionice ili udjele u društvu koje se osniva. U postupcima pripajanja i spajanja postoje zajednički ali i različiti elementi.

2.5.2. Pripajanje

Pripajanje (fuzija) postupak je u kojemu jedno ili više društava prenose ukupnu imovinu drugome društvu i tako prestaju postojati bez provođenja likvidacije, a članovi društva u zamjenu za vlastite udjele u temeljnom kapitalu (što su ih imali u društvu koje prestaje postojati) dobivaju udjele u temeljnom kapitalu društva koje ih preuzima. U procesu pripajanja društava stjecatelj zapravo pripaja jedno ili više stečenih društava, pri čemu po završetku procesa kao samostalan pravni subjekt ostaje samo društvo stjecatelj. Postupak pripajanja provodi se u više koraka od kojih treba istaknuti sljedeće:

- uprave društva koje sudjeluje u pripajanju izrađuju ugovor o pripajanju
- uprave društava koje sudjeluju u pripajanju izrađuju izvješće o pripajanju u kojem se objašnjava gospodarske razloge pripajanja i mjerila za procjenu imovine, što je osnovom za zamjenu udjela/dionica
- reviziju pripajanja provode ovlašteni revizori koje je imenovao trgovački sud te moraju dati zaključak o primjerenosti omjera zamjene udjela/dionica. Revizorsko izvješće o statusnoj promjeni propisuje čl. 6a. st. 1. Zakona o reviziji (NN 146/05, 139/08. i 144/12. i čl. 20. st. 5. ZOR-a)⁴⁰
- pripajanje provjerava nadzorni ili upravni odbor koji izrađuje pisano izvješće i podnosi ga skupštini društva
- odluke glavnih skupština o prihvaćanju ugovora o pripajanju (donosi ih se $\frac{3}{4}$ većinom)
- podnošenje prijave za pripajanje trgovačkom sudu u kojem su registrirani pripojeno društvo i preuzimatelj
- upis pripajanja u registar trgovačkog suda⁴¹

⁴⁰Zakon o reviziji, čl.6. st.1. NN 146/05, i 14412 i čl.20 st.5. ZOR-a

⁴¹Barbić, J. (2007). Zakon o trgovačkim društvima, Zagreb, str. 365. do 368.

2.5.2.1. Ugovor o pripajanju

Ugovor o pripajanju je jedan od dva glavna akta, drugi su odluke o pripajanju, na čijem temelju će se provesti pripajanje jednog d.o.o. drugom d.o.o.⁴². Prije sklapanja ugovora potrebno je obaviti složene radnje glede utvrđivanja vrijednosti društava koja sudjeluju u pripajanju kao i društva preuzimatelja, te vrijednosti udjela u tim društvima. Nužno je utvrditi vrijednost jer pripojeno društvo prestaje postojati, dok njegovi članovi postaju članovi društva preuzimatelja. Omjer utvrđenih vrijednosti predstavljat će ujedno omjer u kojem će se obaviti zamjena udjela. Za utvrđivanje vrijednosti pripojenih društava neće uvijek biti dovoljno uzeti u obzir njihov temeljni kapital. Kad se utvrde vrijednosti društava, onda je moguće jednostavno odrediti novu svotu temeljnog kapitala društva preuzimatelja, jer će za vrijednost imovine pripojenog društva biti potrebno povećati temeljni kapital društva preuzimatelja. Nakon tog povećanja odredit će se temeljni uložci sukladno broju članova pripojenog društva i vrijednosti njihovih udjela u pripojenom društvu kojima će pripasti poslovni udjel proizašli iz tih temeljnih uloga. Isti postupak će se provesti i onda kad se radi o spajanju društava jer se tada određivanje postojećih vrijednosti provodi zbog određivanja temeljnog kapitala i udjela u novom društvu. Kad se završe svi izračuni tj. kad se o njima postigne suglasnost može se pristupiti izradi ugovora o pripajanju odnosno spajanju. U obveznom sadržaju ugovora ZTD nalaže jedino unošenje nominalne svote, udjela koji se članu pripojenog društva mora dati u društvu preuzimatelju. Svaki ugovor o pripajanju odnosno spajanju treba sadržavati:

- naznake ugovornih strana
- odredbu o pripajanju i prijenos cjelokupne imovine preuzimatelju
- odredbu o trenutku od kojeg se uzima da su sve radnje pripojenog društva poduzete za račun društva preuzimatelja
- odredba kojom se definiraju udjeli u društvu preuzimatelja koje stječu članovi pripojenog društva
- ako se temeljni kapital društva preuzimatelja povećava, onda odredbu o povećanju temeljnog kapitala, svoti tog povećanja i o ulozima na koje je podijeljena svota
- ako se temeljni kapital ne povećava onda odredbu o udjelima koji već postoje u tom društvu i članovi pripojenog društva kojima se ti udjeli daju

⁴² Barbić, J. Pravo društava, Društva kapitala, Zagreb, str. 496.

2.5.2.2. Odluka o pripajanju

Odluke o pripajanju odnosno spajanju bitan su element valjanosti ugovora o pripajanju odnosno spajanju, a valjan je jedino ako se usuglase članovi svih društava koji sudjeluju u pripajanju. Odluku zasebno donose članovi svakog društva koji u tome sudjeluju, a valjanost ugovora podliježe tim odlukama. ZTD pri pripajanju d.o.o. nalaže: uprava svakom članu društva na njegov zahtjev mora dati obavještenja o okolnostima koje su bitne za pripajanje i svakom članu društva na njegov zahtjev mora bez odgađanja dati prijepis ili fotokopiju odluke i ugovora. Za potrebe donošenja odluke broj glasova ovisi o okolnostima, iako se redovito donosi tročetvrtinskom većinom. Odluka o pripajanju odnosno spajanju valjana je ako je donesena u obliku javnobilježničke isprave i mora joj se priložiti ugovor na koji se ona odnosi. Nakon što je pripajanje provedeno u sudskom registru, a nakon toga pokrene se tužba na utvrđenje ništavosti odluke o pripajanju odnosno spajanju ista se podnosi protiv društva preuzimatelja. Ukoliko sud tu odluku proglasi ništavom to će značiti kako su ništave i pravne radnje poduzete na temelju ništave odluke, pa će i pripajanje biti ništavo, a pripojeno društvo će se otpojiti od preuzimatelja i nastaviti postojati kao da pripajanja nije ni bilo. Pitanje valjanosti odluke o pripajanju može se postaviti u svezi s omjerom zamjene udjela u pripojenom društvu s udjelom u društvu preuzimatelja, pa o ovakvim zahtjevima sud odlučuje u izvanparničnom postupku.

2.5.2.3. Upis u sudski registar

Nakon ugovora o pripajanju odnosno spajanju i donošenjem valjanih odluka skupština društava koja sudjeluju o suglasnosti s tim ugovorom ispunjeni su temeljni uvjeti za upis u sudski registar. Društvo preuzimatelj će prije podnošenja prijave za upis pripajanja u sudski registar morati povećati temeljni kapital. Prije donošenja odluke o povećanju temeljnog kapitala radi provođenja pripajanja drugog društva, društvo preuzimatelj će morati uzeti u obzir situaciju u kojoj bi moglo nastati oštećenje temeljnog kapitala društva nakon provedbe pripajanja. U takvim prilikama ne može se povećati temeljni kapital i takva odluka bi bila ništava, te se na njenom temelju ne bi mogao provesti upis u sudski registar. Ovakve zabrane vrijede i u slijedećim slučajevima:

- kad društvo preuzimatelj u društvu koje pripaja drži poslovni udjel za koji još nisu potpuno plaćeni ulози

- kad društvo koje se pripaja drži vlastiti poslovni udjel
- kad društvu koje se pripaja pripadaju poslovni udjeli u društvu preuzimatelja za koje još nisu potpuno plaćeni ulozi
- kad društvo preuzimatelj drži vlastiti poslovni udjel u samom sebi

Ukoliko ne postoji niti jedna od ovih okolnosti društvo preuzimatelj može donijeti odluku o povećanju temeljnog kapitala.

2.5.2.4. Obveze i odgovornosti u svezi s pripajanjem

Da ne bi došlo do nastanka štete društvu, članovima i vjerovnicima tog društva, uprava društva koje se pripaja mora postupati s dužnom pozornošću pri utvrđivanju imovinskog stanja društva i sklapanju ugovora o pripajanju odnosno spajanju. Prema vjerovnicima trebaju imati posebne obveze, te ih prve upozoriti na pravo da zahtijevaju osiguranje za naplatu njihovih tražbina u roku šest mjeseci od objave upisa pripajanja u sudski registar.

2.5.3. Spajanje

2.5.3.1. Općenito o spajanju

Prilikom spajanja imovina svih društava koja se spajaju i članstvo u tim društvima prelaze trećem d.o.o koje u početku spajanja ne postoji, nego će nastati u tom postupku. Činjenica je da nestaju sva društva koja su se spojila, a osniva se novo društvo.

2.5.3.2. Ugovor o spajanju

Dok se priprema sklapanje ugovora o spajanju potrebno je utvrditi vrijednosti društava i udjela radi određivanja temeljnog kapitala društva koje se osniva i udjela članova svih društava koja se spajaju u tom kapitalu. U temeljni kapital bit će unesena cjelokupna imovina svih društava koja se spajaju, a članovima tih društava pripast će udjeli u tom novom društvu razmjerno omjeru vrijednosti njihovih udjela prema vrijednostima temeljnog kapitala. Ugovor o spajanju sadržavat će potvrdu o vrijednosti svih društava koja se spajaju i udjela u tim društvima, te odredbu o njihovom spajanju i prijenosu cjelokupne imovine društava koje se spajaju novom društvu. Prijenos imovine bit će obavljen u trenutku upisa osnivanja novog

društva u sudski registar budući da društvo kojem se prenosi imovina još ne postoji. Ugovor o spajanju mora sadržavati društveni ugovor novog d.o.o. koje se osniva u postupku spajanja. Bitno je napomenuti da temeljni kapital novog društva odgovara zbroju vrijednosti društava koja se spajaju, a svote temeljnih uloga odnosno poslovnih udjela udjelima članova društva koja se spajaju.

2.5.3.3. Odluka o spajanju

Odluke o spajanju bitan su element valjanosti ugovora o spajanju, a valjan je jedino ako se usuglase članovi svih društava koji sudjeluju u spajanju. Odluku zasebno donose članovi svakog društva koje u tome sudjeluje, a valjanost ugovora podliježe tim odlukama. Za potrebe donošenja odluke broj glasova ovisi o okonostima, iako se redovito donosi tročetvrtinskom većinom. Odluka o spajanju valjana je ako je donesena u obliku javnobilježničke isprave i mora joj se priložiti ugovor na koji se ona odnosi.

2.5.3.4. Upis u sudski registar

Osnivatelji novog društva nisu članovi društva koja se spajaju, nego ta društva, a članovi tih društava udjele u njemu dobivaju u zamjenu za udjele u spojenim društvima. Prijavu za upis podnose uprave spojenih društava registarskom sudu u mjestu gdje će biti sjedište društva.

2.5.3.5. Obveze i odgovornosti u svezi sa spajanjem

Da ne bi došlo do nastanka štete društvu, članovima i vjerovnicima tog društva, uprave društava koja se spajaju mora postupati s dužnom pozornošću pri utvrđivanju imovinskog stanja društva i sklapanju ugovora o spajanju. Prema vjerovnicima trebaju imati posebne obveze, te ih prve upozoriti na pravo da zahtijevaju osiguranje za naplatu njihovih tražbina u roku šest mjeseci od objave upisa pripajanja u sudski registar.

3. ZAKLJUČAK

Društvo s ograničenom odgovornošću kao društvo kapitala jedna je od najčešće biranog oblika za obavljanje poslovne djelatnosti u većini zemalja. Zbog svojih obilježja, društvo s ograničenom odgovornošću najčešće se koristi za pokretanje malih i srednjih poduzeća. Ono što ga čini najčešće biranim oblikom društva njegova je pravna elastičnost zbog koje omogućuje ostvarivanje različitih ciljeva. Tako se društvo s ograničenom odgovornošću pokazalo kao dobar model za inozemna ulaganja, upravljanje investicijskim fondovima, ostvarenje zadržarstva, poslovnih ciljeva slobodnih zanimanja i slično⁴³. To je pravno i poslovno logičan potez, jer predstavlja način kako osnivači odnosno članovi društva mogu ograničiti svoj ekonomski rizik. U odnosu na druge oblike društva, osnovna prednost d.o.o. je u nepostojanju osobne odgovornosti članova za obveze društva, a zatim i manja potreba za međusobnim povjerenjem članova društva. Kako kod nekih oblika društva članovi za obveze društva odgovaraju solidarno, neograničeno i cijelom svojom imovinom, kod društva s ograničenom odgovornošću članovi nisu ovlašteni voditi poslove društva niti ga zastupati, a zbog toga je i rizik koji članovi snose manji tj. ne postoji. Međutim, iako učestvuju u najvećem dijelu ostvarenja bruto domaćeg proizvoda i dalje su suočena s nizom zapreka koje ometaju njihov potpun razvoj u okviru unutrašnjeg tržišta i time ih sprječavaju da gospodarstvu daju svoj puni potencijalni doprinos. Dinamična događanja u gospodarstvu i tržišta kapitala zahtijevaju stalnu modernizaciju propisa i prilagođavanje trenutnim zahtjevima, nacionalnim zakonodavstvima. Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju hrvatskim poduzetnicima otvorile su se brojne nove mogućnosti sudjelovanja na širem tržištu dobara i usluga. S ciljem konkuriranja glede uvjeta za osnivanje trgovačkih društava na razini Europske unije te sprječavanja migriranja hrvatskih poduzetnika, hrvatski zakonodavac pribjegao je praksi gospodarski razvijenijih država članica i omogućio osnivanje društva s ograničenom odgovornošću s određenim posebnostima na pojednostavljen način i uz znatno sniženje temeljnog kapitala pri osnivanju. Ipak, analize zakonodavnih reformi u području prava društava među državama članicama Europske unije ostavljaju prostora za bojazan kako će se poslovni subjekti pri izboru pravnog oblika potrebnog za obavljanje svoje djelatnosti, u konačnici umjesto najboljeg odlučivati za najjeftiniji i onaj koji zahtijeva najmanje formalnosti.

⁴³ Barbić, J. (2007). Pravo društava, knjiga druga, Društva kapitala, četvrto izdanje, Zagreb, str. 1038.

LITERATURA:

1. Petrović, S., Ceronja, P. (2013). Osnove prava društva, Zagreb, str. 176.
2. Barbić, J. (2007). Pravo društava, Knjiga druga, Društvo kapitala, Zagreb, str. 1033.
3. Zakon o javnom bilježništvu, Čl.59. st.1. NN, 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09, 120/16.
4. ZTD-a, Čl.387.st.3. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.
5. Barbić, J. (2005). Pravo društava, knjiga druga, Društva kapitala, Zagreb, str. 1023.
6. Slakoper, Z. (2001). Društvo s ograničenom odgovornošću, Zagreb, str. 156-167.
7. ZTD-a, čl.412. st.1. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.
8. ZTD-a, čl.402. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.
9. ZTD-a, čl.414. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.
10. ZTD-a, čl.413. 3. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.
11. Barbić, J. Pravo društava, Društva kapitala, Zagreb, str. 431.
12. Barbić, J. Pravo društava, Društva kapitala, Zagreb, str. 433.
13. Usp. čl.454. st.2. ZOO.
14. Vedriš, M.; Klarić, P. (200). Građansko pravo, Zagreb, str.411.
15. Gorenc, V. (1998). Zakon o obveznim odnosima s komentarom, Zagreb, str.666
16. Barbić, J. Pravo društava, Društva kapitala, Zagreb, str. 435.
17. Zakon o nasljeđivanju čl.6. NN. 52/71 i 47/78.
18. Barbić, J. Pravo društava, Društva kapitala, Zagreb, str. 436.
19. ZTD-a, čl.402. st.2. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.
20. ZTD-a, čl.402. st.1.i.2. (pročišćeni tekst), NN br.111/93, 34/99, 52/00.
21. ZTD-a, čl.402. st.3. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.
22. ZTD-a, čl.399. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.
23. ZTD-a čl.411. st.1. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.
24. Barbić, J. Pravo društava, Društva kapitala, Zagreb, str. 443.
25. ZTD-a, čl.410. st.2. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.
26. Barbić, J. Pravo društava, Društva kapitala, Zagreb, str. 452.
27. ZTD-a, čl.411. st.2. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.
28. ZTD-a, čl.415. st.1. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.
29. ZTD-a, čl.405. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.
30. ZTD-a, čl.454. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.
31. ZTD-a, čl.454. st.2. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.
32. ZTD-a, čl.456. st.3. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.

33. ZTD-a, čl.459. st.7. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.
34. ZTD-a, čl.462. st.1. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.
35. ZTD-a, čl.464. st.1. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.
36. ZTD-a, čl.462. st.1. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.
37. Barbić, J. (2008). Pravo društava – Opći dio, Zagreb, str. 17.
38. ZTD-a, čl.2 (pročišćeni tekst), NN, br. 111/93.
39. ZTD-a, čl.576. (pročišćeni tekst), NN, br.111/93, 34/99 i 52/00.
40. Zakon o reviziji, čl.6. st.1. NN 146/05, i 14412 i čl.20 st.5. ZOR-a
41. Barbić, J. (2007). Zakon o trgovačkim društvima, Zagreb, str. 365. do 368.
42. Barbić, J. Pravo društava, Društva kapitala, Zagreb, str. 496.
43. Barbić, J. (2007). Pravo društava, knjiga druga, Društva kapitala, Zagreb, str. 1038.